

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון

סנהדרין

עין משפט נר מצוה

בנשיא שבט שפטא . ובחמת מל מיתות ב"ד : דרב אלא בר אבבה . לקמן : וכחילתה של א"י . כך דינה לעולם אם נפלה מחלוקת נחלה בשבט : קלפי אורים ותומים . ב"ט נחלין (ב"ב דף קכב) . מפורש : אע"ג דקטלינן ביחיד . לדינה של שבט בסקילה אפי"ה בדינא דרבין דיינינן ליה דבעי ע"ל ולא בדינא דייחיד תורה אור

מה תחילתה קלפי אורים ותומים . הא דלמך בריש הדר (עירובין דף סג) . גבי יוסע דלא חשכחן דליטריך ליה לאלעזר לשחול ב"אורים ותומים לוא חלוקת הארץ קלמך דגזירת הכתוב היא אלא בשאר דברים הגריים לשחול ב"אורים ותומים שהיה נגלה לו בכנזוהי : איש ואשה חמה מוליח לשעריך . הכא לא חשיב עיר א"י וחף

קלב אב מיי"ד מה' פ"ז הלכ"ג : קלב ג דמיי" פ"ה מה' סנהדרין הלכ"ה סמך עשין 15 :

[לקמן יח:]

כ"ג : לשעריך . לב"ז שכשעריך דהיינו סנהדרי קטנה ואי חמה מוליח (ה) כולה אלא בסנהדרי גדולה : דרבי י"ח חמא בר' יוסי . לקמן : אהיא סודה סודה . בבבא השקר כתיב (דברים יח) אך הנביא אשר יזיד וזקן ממרא כתיב (שם י"ז) והאיש אשר יעשה בזדון מה זקן אינו נהרג אלא"כ המרה על פי ב"ד הגדול דכתיב (שם) וקמת ועלית אף נביא אינו נידון אלא בבית דין הגדול : וסא סודה . דוקן ממרא : פי כתיבא קטנא כתיבא . וקטנא דדיקה בשפטים וטלשה דפי כתיב וקמת ועלית בזרעה כתיב שזאין (ב) לשחול מה יורו וחזר לעירו ואם הורה לעשות ככתחילה נידון כשאר דברים המומתין כ"כ"ג דהא לא חגי במהותין (דף ב) ולא את זקן ממרא : דבר דבר מהמראו . בבבא בסקילה כתיב (דברים י"ז) אשר יזיד לדבר דבר וגו' ובמהראת זקן כתיב (שם) ועשית ע"פ הדבר : וליסדר זקן ממרא וגימור . קטלי' בסנהדרי גדולה הורה הורה מנביא דהא בקטנא דתרווייהו כתיב הורה וגימור מה נביא בסנהדרי גדולה דהא גמרינן מהמראת זקן אף מיתת זקן בסנהדרי גדולה ויטתי בזמני' (דף ב) ולא את הזקן ממרא אלא ב"ב"ז של ע"ל : דבר דבר . הך גזירה שוה דדבר דבר גמיר ליה האי תנא מרביה אבל הך דהורה הורה לא גמיר עלה ומרביה זקן וחומר אדם זן מעלמו ואין אדם זן גזירה שוה מעלמו אלא אם כן קיבל מרבו הלכה למשה מסיני דאיכא למימר קרא למיתלא אחרייתא אחא וכן הלכה רוחת בישראל : יציאו אלני . ומסה במקום שבעים ואחר קאי : דבריו של גדול . דינו של בעל סכרה כגון נשיא וכהן גדול : והאי תנא . דדרש דבר גדול דבר קשה למה לי תרי קראי : שורו : זכא כסא גדול . אם המית איש : מדקא מיעבד ליה סעור . שמע מינה שורו הוה דמשפק ליה משום דכתיב (שמות כ"ה) וגם צעליו יומת כמיתת צעלים אבל שאר ממונו פשיטא לן דבשלקה ככל דיני ממונות : כל דבריו ואפילו ממונו ליבעי סנהדרי גדולה : ודילמא . הא דקא מדכר קרא בסנהדרי גדולה משום שאילת אורים ותומים הוא אחא לאשמעינן דנשאלין בסנהדרין ב"אורים ותומים וכן נחלק וכן מלמחמה אבל לא להדימו ולעולם לענין ללאת מלמחמה יוצאין בלא רשות סנהדרי : כגור . נקב שלו כלפי לפון היה ובלילה רוח לפונית מנשבת דקיימא לן (בבבא ב"ב דף כ"ה) ארבע רוחות מנשבות בכל יום מזרחית צבוק ורוח דרומית בחגי היום ומערבית בתחילת לילה ולפונית בחגי לילה כמהלך חמה שמהלכת מזרחית לדרום ומערב וממערב לפון ומתיא ביצמות (דף ע"ג) כל אופן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר אף על פי שגזופים היו ולא נשבה להם רוח לפונית ביום לא היה יום שלא נשבה להם רוח לפונית בחגי הלילה אלא חמת לילה עת נשיבתה לעולם ופעמים שהיא מנשבת אף ביום והיא רוח נוחה ויפה לבריות והיום מאיר בה : וסיפ דוד עומד ועוסק ופוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

[לקמן קיב:]

והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' איש ואשה אתה מוציא לשעריך יואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך הבא נמו איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל השבט כולו לשעריך : ילא את נביא השקר : מנהגי מילי א"ר יוסי בר' חנינא אתיא *הודה הודה מוקן ממרא מה להלן בשבעים ואחד אף כאן בשבעים ואחד והא הודה כי כתיבא בקמלא הוא דכתיבא וקמלא בעשרין ותלחא הוא אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו ולהדר זקן ממרא ולגמר הודה הודה מנביא הודה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אתה אומר דבר קשה או אינו אלא דבריו של גדול כשהוא אומר את הרבר הקשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דאמר כי האי תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אתה אומר דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דידה מדמינן ליה או דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשיטא ליה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

והיה דבר דבר גמיר דבר דבר גמיר הודה הודה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אתה אומר דבר קשה או אינו אלא דבריו של גדול כשהוא אומר את הרבר הקשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דאמר כי האי תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אתה אומר דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דידה מדמינן ליה או דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשיטא ליה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

[לקמן יח:]

[יומא ענ:
ע"ש מנחה
לישב]
[דהא דיבועה
משהו קרא
קפ פירשי'
כיומא]

נכוחס ג:

[ס"ד דף ע"ג:]

גליון
הש"ס
גמ' אי מה
תחילתה קלפי .
דיני ממונות
דף עו ע"א
חוס' ד"ה א"י
שם אמר אביי
מדקא מיעבד
ליה עיין לקמן
דף ע"ג
ד"ה א"י : תוס'

רבינו הנאל

וכר' הושעיא דאמר והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הרבר הרע הוא אל שעריך את האיש או את האשה איש או אשה והא מוציא לשעריך אתה אורה מוציא כל השבט כולו אל שעריך . רב מתנה אוקמה למחנותין בנשיא של שבט שפטא שיערין בשבעים ואחד . ועירא אמר ר' אלעזר אוקמה בבאין על עסק תלמא . וכן מפורש בירושלמי בחורש שבין שני שבטים היא מהנתא . פי' הורש יער : ולא את נביא השקר אלא בע"א אתיא ה' דה הורה . כתיב בנביא השקר ברוח דבר הנביא ובקוץ סמרא (* בקמלא כתיבא כתיב ועשית ע"פ הרבר והא הורה כי חז"ר א' והמראתו היא בע"א) אבל הייתו ב"כ"ג היא ומשע ריש לקיש אלא דבר דבר גמר נביא השקר כתיב אשר יזכר הנביא ובקוץ סמרא כתיב כי יפלא מך דבר למשפט ואקשינן ולהדר זקן ממרא וליגמר הורה הורה מנביא השקר כי זה בע"א אף זה בע"א ופקינן דבר דבר גמיר דאיכא למימר מנפנה הוא הורה הורה לנפיה בא : ולא את כהן גדול אלא בע"א מנא לן כדכתיבא את הרבר הגדול דבריו של גדול פי' כל דבר בריו נפשיה של כהן גדול לא יהוי אלא בב"ד הגדול : בעי ר' אלעזר שור של כ"ג בכמה מרחיב וגם בעלוי יומת למיתת בעלים דידה מדמינן ליה בע"א או למיתת בעלים בעלמא מדמינן ליה בב"ד לא אישויא ארבעין שור מבלל דממונו (שפא) ליה דלאו במיתה דידה דמי אלא כמסותא דעלמא : אין מוציאין , למהות הרשות כו' . מנא לן אבהו דאמר קרא ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו ושי' הוא זה מלך וכל ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו הסנהדרין והיה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

בנשיא שבט שפטא עסקינן מי לא *אמר רב אדא בר אבהה כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול הא נמו גדול הוא עירא אמר רבי אלעזר בבאין על עסקי נהלות וכתחילתה של ארץ ישראל מה תחילתה שבעים ואחד אף כהן אורים ותומים וכל ישראל אף כאן קלפי אורים ותומים וכל ישראל אלא מחזורתא כדרב מתנה רבינא אמר לעולם בשבט שהודה ודקא קשיא לך בדינא דרבים דיינינן ליה אין אע"ג דקטלינן ביחיד *בי דינא דרבים דיינינן ליה מי לא *א"ר המא בר' יוסי א"ר אושעיא *הוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' איש ואשה אתה מוציא לשעריך יואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך הבא נמו איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל השבט כולו לשעריך : ילא את נביא השקר : מנהגי מילי א"ר יוסי בר' חנינא אתיא *הודה הודה מוקן ממרא מה להלן בשבעים ואחד אף כאן בשבעים ואחד והא הודה כי כתיבא בקמלא הוא דכתיבא וקמלא בעשרין ותלחא הוא אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו ולהדר זקן ממרא ולגמר הודה הודה מנביא הודה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אתה אומר דבר קשה או אינו אלא דבריו של גדול כשהוא אומר את הרבר הקשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דאמר כי האי תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אתה אומר דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דידה מדמינן ליה או דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשיטא ליה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

והיה דבר דבר גמיר דבר דבר גמיר הודה הודה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אתה אומר דבר קשה או אינו אלא דבריו של גדול כשהוא אומר את הרבר הקשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דאמר כי האי תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אתה אומר דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דידה מדמינן ליה או דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשיטא ליה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

על גב דפ"א אלו דברים (פסחים דף ס"ו) וס"ג דף ע"ו) . גבי פסח כטומאס דאמר ליה עיר טמאה נדחים לפסח ואפילו כל העיר טמאה נדחים לפסח שניעד דאיכא רוב ישראל *שאי הכא משום דמינו שחילק הכתוב בין יחידים למרובים כמו בין עיר נהרמת ליחיד : אין הכור מתמלא מחוליותו . פ"ה גמון אם עקר חוליא מזכר עמוק וחזר והשליכו לחוכו אין הכור מתמלא ממנה ולא יתכן דלמרינן ב"פ הכורא (נכוחס דף ע"ג) כשקטל הקב"ה ב' כוכבים מכימה והביא מזבל לעולם ומילא הקבץ מעט ופרך ולמלייה מדידה ומשני אין הכור מתמלא מחוליותו וי"מ דקרקע שרגלינן להגיה על שפת הכור קורין חוליא כי היא דתקן (עירובין דף ע"ג) חוליית הכור והסלט שהם גזוהים עשרה וקלמך אין הכור מתמלא ממותה חוליא ור"ס פירש מחוליותו היינו ממקורו לזין מתמלא הכור מים ממקור בעיתו וכן מוכח במדרש דלמך אין הכור מתמלא מחוליותו אלא אם כן ממשיכין לו מים ממקום אחר : ואחרי

(* נראה דחסר כאן וז"ל ובקוץ סמרא כתיב והאיש אשר יעשה בזדון זקן ממרא וגימור מהמראתו ולא את הזקן ממרא אלא ב"ב"ז של ע"ל : דבר דבר . הך גזירה שוה דדבר דבר גמיר ליה האי תנא מרביה אבל הך דהורה הורה לא גמיר עלה ומרביה זקן וחומר אדם זן מעלמו ואין אדם זן גזירה שוה מעלמו אלא אם כן קיבל מרבו הלכה למשה מסיני דאיכא למימר קרא למיתלא אחרייתא אחא וכן הלכה רוחת בישראל : יציאו אלני . ומסה במקום שבעים ואחר קאי : דבריו של גדול . דינו של בעל סכרה כגון נשיא וכהן גדול : והאי תנא . דדרש דבר גדול דבר קשה למה לי תרי קראי : שורו : זכא כסא גדול . אם המית איש : מדקא מיעבד ליה סעור . שמע מינה שורו הוה דמשפק ליה משום דכתיב (שמות כ"ה) וגם צעליו יומת כמיתת צעלים אבל שאר ממונו פשיטא לן דבשלקה ככל דיני ממונות : כל דבריו ואפילו ממונו ליבעי סנהדרי גדולה : ודילמא . הא דקא מדכר קרא בסנהדרי גדולה משום שאילת אורים ותומים הוא אחא לאשמעינן דנשאלין בסנהדרין ב"אורים ותומים וכן נחלק וכן מלמחמה אבל לא להדימו ולעולם לענין ללאת מלמחמה יוצאין בלא רשות סנהדרי : כגור . נקב שלו כלפי לפון היה ובלילה רוח לפונית מנשבת דקיימא לן (בבבא ב"ב דף כ"ה) ארבע רוחות מנשבות בכל יום מזרחית צבוק ורוח דרומית בחגי היום ומערבית בתחילת לילה ולפונית בחגי לילה כמהלך חמה שמהלכת מזרחית לדרום ומערב וממערב לפון ומתיא ביצמות (דף ע"ג) כל אופן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר אף על פי שגזופים היו ולא נשבה להם רוח לפונית ביום לא היה יום שלא נשבה להם רוח לפונית בחגי הלילה אלא חמת לילה עת נשיבתה לעולם ופעמים שהיא מנשבת אף ביום והיא רוח נוחה ויפה לבריות והיום מאיר בה : וסיפ דוד עומד ועוסק ופוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ ואין הבור מתמלא מחוליותו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל וגמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

